

Okruhy otázek ke zkoušce z předmětu Lékařská psychologie a psychosomatika

Základní zdroje informací ke zkoušce

1) Přednášky

2) Ayers, S., de Visser, R. (2015). Psychologie v medicíně. Praha: Grada.

- kapitoly: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 18, 19

3) Tress, W., Kruse, J., Ott, J. (2008). Základní psychosomatická péče. Praha: Portál.

- kapitoly: 3, 4, 5, 6, 7, 7, 8, 9, 10, 11, 22, 25, 28, 29, 30

Okruhy otázek

1) Psychologie v medicíně

- vysvětlete, proč je psychologie jako tzv. měkká věda důležitá v medicíně
- vysvětlete jaký má vliv definice zdraví na léčbu pacienta
- vysvětlete rozdíl mezi biomedicínským a biopsychosociálním přístupem

2) Motivace a zdraví

- vysvětlete, proč je téma motivace pro medicínu klíčové
- vyjmenujte alespoň tři okruhy zdravotních obtíží, u kterých motivace pacienta představuje klíčový faktor v jejich léčbě
- popište transteoretický model změn „kolo změny“, jednotlivé fáze změny vysvětlete na libovolném příkladu a vysvětlete význam těchto znalostí pro běžnou medicínskou praxi
- popište základní úkoly zdravotníka v komunikaci nezbytné pro navázání dobré spolupráce

3) Emoce a zdraví

- vysvětlete vztah mezi emocemi a fyziologickými regulacemi
- popište, jak se mohou jednotlivé složky emocí vzájemně ovlivňovat a působit na zdraví
- popište různé cesty, jimiž mohou emoce působit na zdraví
- které emoční dispozice podporují zdraví

4) Stres a zdraví

- popište interakční přístup ke stresu
- vyjmenujte faktory, které chrání před stresem
- stres a fungování imunitního systému
- emoce a fungování imunitního systému
-

5) Syndrom vyhoření

- jaké jsou příznaky syndromu vyhoření
- jaký je možný vývoj syndromu vyhoření
- jaké jsou rizikové faktory pro rozvoj syndromu vyhoření
- popište zásady prevence syndromu vyhoření
- co je to supervize a jaký má pro zdravotníky význam

6) Symptomy nemoci a nemoc

- co je to symptom a které psychologické proměnné se spolupodílejí na jeho vzniku
- jaký je rozdíl mezi prahem bolesti a tolerancí bolesti, popište úlohu psychologických faktorů u obou
- co je to vícedimenzionální model bolesti a jaké důsledky má pro léčbu
- jaký je vztah mezi utrpením a bolestí, co vstupuje do hry při prostém vyplňování tzv. křivky bolesti u pacientů
- co je to placebo a nocebo efekt
- použití efektu placeba v klinické praxi (rizika, výhody, diagnostika)
- přesvědčení o nemoci a kognitivní reprezentace nemoci

7) Zdraví a chování

- jak souvisí lidské chování a zdraví
- vysvětlete teorii plánovaného chování (vyberte si jeden příklad: obezita, podpora k pravidelné fyzické aktivitě, kouření, jiný)
- co je to teorie PRIME

8) Chronická nemoc, smrt a umírání

- dopady chronického onemocnění, běžné reakce
- smysl života a chronické/nevyléčitelné onemocnění
- co je to růst spojený se stresem
- co je to narativní přístup v medicíně
- popište reakce na nevyléčitelnou nemoc

9) Smrt a umírání v dětském věku

- proč je pro lékaře důležité chápat vývoj konceptu smrti u dětí
- popište, jak se vyvíjí pojem smrti od dětského věku, pro popis použijte základní stadia teorie kognitivního vývoje J.Piageta.

10) Psychosomatické souvislosti onemocnění kardiovaskulárního systému

- popište tři mechanismy, jimiž psychosociální faktory ovlivňují vznik a prognózu onemocnění srdce (spouštěcí a udržující faktory onemocnění)
- popište psychosociální rizikové faktory u srdečních chorob
- popište mechanismy, jimiž deprese ovlivňuje prognózu ICHS
- vysvětlete psychologické souvislosti tzv. srdeční neurózy
- jaké psychologické intervence jsou pro osoby s kardiovaskulárním onemocněním klíčové

11) Psychosomatické souvislosti onemocnění respiračního systému

- vysvětlete vztah mezi dýcháním a emocemi
- astma (spouštěcí a udržující faktory onemocnění)

12) Psychosomatické souvislosti onemocnění gastrointestinálního systému

- popište osu mozek – střevo
- stres a gastrointestinální funkce
- biopsychosociální přístup ke gastrointestinálním poruchám, demonstруйте na příkladu peptických vředů
- zánětlivá střevní onemocnění – colitis ulcerosa, morbus Crohn (spouštěcí a udržující faktory onemocnění)

13) Zdravé stravování a jeho poruchy

- vysvětlíte vztah mezi stravováním a emočním stavem člověka
- jídlo, jako způsob zvládnání negativních emocí
- popište, které psychosociální faktory se spolupodílejí v etiologii obezity

14) Vedení klinického rozhovoru

- model lékař-pacient
- model Calgary-Cambridge
- obtížné rozhovory (úzkostný, rozzlobený a rozrušený pacient)
- sdělování nepříznivých zpráv
- proč je pro komunikaci důležité vlastní sebepoznání (protipřenos)

15) Psychoterapie

- vysvětlíte hlavní funkci a cíle psychoterapie
- kdy je psychoterapie indikována
- jaké jsou hlavní rysy kognitivně – behaviorální terapie
- jaké jsou hlavní rysy psychodynamické psychoterapie
- psychologické intervence ve zdravotnictví

16) Intervence v náročných situacích – krizová intervence

- co je to krize
- debriefing po kritické události s pacientem nebo na oddělení s kolegy (lékaři, sestrami)
- krizová intervence
- intervence při ztrátě blízké osoby

17) Sebevražedný čin a sebevražedná krize

- příčiny sebevražd a rizikové skupiny
- Ringelův presuicidální syndrom
- krizová intervence u osoby v suicidálním riziku

18) Podstata chronického onemocnění / chronické bolesti

- vyjmenujte základní charakteristiky chronického onemocnění, čím je definováno?
- popište podstatu managementu chronické nemoci
- uveďte efektivní léčebný přístup u chronické bolesti – jaké jsou pilíře komplexní léčby a o co v péči o pacienty s algickým syndromem usilujeme?
- specifikujte základní podstatu managementu bolesti
- popište psychoterapeutické intervence vhodné pro efektivní management bolesti
- psychoterapeutické cíle u chronické bolesti (nemoci)

19) Charakteristika chronické bolesti

- specifikujte podstatu chronického algického onemocnění
- specifikujte neurokognitivní a psychosociální souvislosti
- somatogenní vs. Psychogenní pozadí algického syndromu – diferenciální diagnostika
- psychosomatické a psychodynamické pozadí rozvoje algického syndromu
- popište důležité body v komplexním léčebném přístupu u pacienta s psychosomatickým pozadím rozvoje algického syndromu
- organizace algeziologické péče v ČR
- rozdíl mezi fyzickou a psychickou závislostí
- jmenujte typické mýty a pověry u opiofobie

- 20) Smrt a umírání v dospělém věku
- reakce blízkých osob na úmrtí pacienta
  - popište pojmy ztráta, zármutek a truchlení
  - popište, jak reaguje člověk na ztrátu na somatické, emoční a sociální, případně kognitivní úrovni – k jakým změnám dochází.
  - jaké jsou hlavní úlohy truchlení a jak probíhá
- 21) Účinné faktory v psychoterapii
- jaké faktory vedou k úspěchu terapie
  - jaké jsou limity a brzdící vlivy v terapeutickém procesu
- 22) Interpersonální medicína
- co je to interpersonální medicína
  - proč je pro interpersonální medicínu důležitá chápat zákonitosti vývoje osobnosti
  - patogeneze – co nás činí nemocnými?
  - salutogeneze – co nás udržuje zdravými?
  - symptom jako výraz interpersonálních procesů
- 23) Strukturální modely psychosomatických chorob
- vyjmenujte základní modely, které v současnosti vysvětlují etiologii psychosomatických onemocnění
  - popište a vysvětlete každý z nich
  - vyberte jeden z nich a pomocí něj vysvětlete diagnózu Somatoformní vegetativní dysfunkce v libovolném orgánovém systému (např. kardiovaskulární, gastrointestinál, atd.)
- 24) Rozhovor lékaře a pacienta
- rámcové podmínky pro vedení rozhovoru (Příprava, zahájení, atd.)
  - uzavřené versus otevřené rozdíly (kdy použít a za jakým účelem)
  - hlavní chyby vedení rozhovoru
- 25) Diagnostický rozhovor v základní psychosomatické péči
- předpoklady a provádění
  - co je cílem takového rozhovoru
  - účast, respekt, vyjasňování
- 26) Somatoformní poruchy
- klinický obraz nemoci
  - symptomatika somatoformních poruch
  - etiologie
  - spouštěcí situace
  - parametry, které naznačují funkční onemocnění
  - iatrogenní následná onemocnění u pacientů s funkčními onemocněními
  - vodítko léčby somatoformních poruch
- 27) Motivační rozhovory
- co jsou to motivační rozhovory a jaké jsou jejich základní principy
  - proč by měl být lékař vybaven touto základní komunikační dovedností
  - motivace jako výsledek spolupráce lékaře a pacienta

28) Citová vazba „attachment“

- popište čtyři typy citové vazby mezi matkou a dítětem
- důležitost jisté citové vazby z hlediska vývoje člověka a jeho vztahů
- vysvětlete, proč je znalost vývoje citové vazby důležitá pro klinickou praxi lékaře
- faktory, které vývoj této vazby ovlivňují (vztah vývoje a kojení)

29) Osm etap vývoje člověka dle T. H. Ericksona

- charakterizujte typickou vývojovou výzvu pro každou z osmi etap vývoje, která musí být vyřešena, má-li u jedince nastat optimální psychosociální fungování
- vysvětlete, proč je znalost této teorie důležitá pro klinickou praxi lékaře

30) Vývoj konceptu nemoci u dětí

- charakterizujte dětské chápání nemoci v závislosti na věku dítěte (od 2 let do věku 16 let a více)
- vysvětlete „teorii mysli“ u dětí, uveďte, čím je „teorie mysli“ důležitá pro komunikaci lékaře s malými dětmi
- vývoj konceptu smrti u dětí

31) Hospitalismus

- charakterizujte pojem hospitalismus z psychologického hlediska (příjem k hospitalizaci, cíle v péči o hospitalizované děti různého věku - novorozenec, kojeneček, batolec, předškolák, školák a adolescent; projevy hospitalismu; prevence hospitalismu)

32) Období raného věku u dětí

- charakterizujte období raného věku dětí (období novorozeneckých kolik; období první separační úzkosti; období dětského negativismu – vysvětlete principy těchto období, uveďte časové zařazení, uveďte vhodný přístup rodičů i zdravotníků k dětem)

33) Období dospívání

- charakterizujte obecně vývojové období dospívání (dále uveďte psychosociální aspekty puberty, charakterizujte vztahy dospívajících k rodičům i ke zdravotníkům)

34) Období stáří

- charakterizujte vývojové období stáří (dále vysvětlete pojem komprese morbidity)
- uveďte jaký vliv má počet lékařských konzultací na seniory
- jaké faktory podporují zdraví u seniorů